

Міністерство освіти і науки України
ДНУ Інститут модернізації змісту освіти
Мукачівський державний університет
Малопольський державний університет імені
Вітольда Пілецького в Освенцемі (Польща),
Університет економіки в Братиславі
Факультет економіки бізнесу в Кошице (Словаччина)

**VI Міжнародна
науково-практична конференція
“УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ
ТРАНСФОРМАЦІЯМИ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ:
РЕАЛІЇ І ВИКЛИКИ”
Збірник тез доповідей**

4-5 квітня 2024 р.

**Міністерство освіти і науки України
ДНУ Інститут модернізації змісту освіти
Мукачівський державний університет
Малопольський державний університет
імені Вітольда Пілецького в Освенцімі (Польща),
Університет економіки в Братиславі
Факультет економіки бізнесу в Кошице (Словаччина)**

**УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ
ТРАНСФОРМАЦІЯМИ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ:
РЕАЛІЇ І ВИКЛИКИ**

**MANAGEMENT OF SOCIO-ECONOMIC
TRANSFORMATIONS OF BUSINESS PROCESSES:
REALITIES AND CHALLENGES**

**Тези доповідей
VI Міжнародної науково-практичної конференції**

4-5 квітня 2024 р.

**Мукачево
2024**

Нестерова С. Використання EXCEL в управлінському обліку малого та середнього бізнесу	121
Петричко М. Національна економіка України в умовах воєнного стану та напрямки її відновлення	123
Пігош В. Державний фінансовий контроль в умовах воєнного стану: реалії та виклики	126
Реслер М. Вплив інформаційних технологій на ведення управлінського обліку	128

СЕКЦІЯ 5. УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Бочко О., Саган В. Соціально-відповідальний маркетинг в межах Індустрії 5.0	130
Гасуляк С. Роль інформаційних технологій в управлінні інноваційною діяльністю	131
Кампов Н., Касинець О. Інноваційні технології у діяльності санаторно-курортного господарства	133
Лизанець А. Розвиток кредитних спілок в Україні в умовах воєнного стану	136
Любіцева О., Сировець С. Використання геоінформаційних технологій в туризмі	139
Пугачевська К., Гейман Д. Інститути спільного інвестування: економіко-правовий аспект	142
Савчин Є. Інвестиційне забезпечення діяльності підприємств в кризових умовах	144
Семенчук В. Інвестиційно-інноваційна діяльність в Україні	145
Стегней М., Михальчинець Н. Стратегічний інноваційний розвиток територій в умовах реальних загроз	147
Черниченко Т. Політика стимулювання інноваційного розвитку на макроекономічному рівні	149

СЕКЦІЯ 6. УПРАВЛІННЯ ОСВІТНЬОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ У ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРИ

Éva Szaboles, Sofiya Chovriy DIGITAL TRANSFORMATION OF HIGHER EDUCATION IN MODERN CONDITIONS	151
Атрощенко Т., Пинзеник О. Професійна компетентність керівника закладу дошкільної освіти: наукова дефініція та вимога сьогодення	153
Вербовський І., Кисла О. Цифрові технології в управлінні освітнім процесом: виклики та перспективи	155
Ільтьо Г. Цифрова компетентність в освітньому просторі	158
Клецун І. Комплексно-цільове управління неформальною освітою педагогів у системі науково-методичної роботи	159
Лібак Н., Молнар-Чатлош А. Підготовка майбутнього вчителя до роботи в новій українській школі	162
Миськів Г. Роль соціальних медіа у підвищенні ефективності навчання студентів	164
Орбан В., Яцура М. Досвід формування інформаційно-цифрової компетентності в закладах освіти Великої Британії	167
Товканець Г. Цифрова педагогіка у формуванні освітнього простору закладів вищої освіти	169
Товканець О. Інформаційно-середовищний підхід у розвитку здоров'язберігаючих компетентностей здобувачів освіти	172
Сідор Ю., Фенчак Л. Особливості планування та організації навчальної діяльності при змішаній формі навчання в умовах початкової освіти	174
Фізеші О., Фізеші Й. особливості фінансування закладів початкової освіти США та Канади	176
Швардак М. Процес прийняття управлінських рішень керівником закладу освіти	178

2. Орлюк О. Деякі аспекти застосування Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій». URL: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved>

3. Тарасенко О.І. Основи інноваційного розвитку санаторно-курортного господарства URL: <https://www.google.com.ua/url?sa=t&repository>.

4. Білорус Т.В. Інноваційні технології в управлінні кадровим потенціалом підприємства URL: http://www.econom.univ.kiev.ua/articles/MIID/bilorus/innivatciyni_tehnologii_v_upravlinni

5. Мороз С.Р., Голод А.П., Бордун О.В. Підходи до формування та реалізації модернізаційної парадигми розвитку санаторно-курортного господарства регіону. Причорноморські студії. Випуск 59-1. 2020. С. 31-35

6. Карлін М.І., Борисюк О.Б. Можливості застосування лізингу персоналу і аутсорсингу в Україні. Демографія та соціальна економіка. 2011. № 1. С. 96–102.

7. Влащенко Н.М., Рябев А.А., Тонкошкур М.В. Розвиток бізнес-процесів у санаторно-курортній сфері. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-2-169-175>

УДК 336.63

АНЖЕЛА ЛИЗАНЕЦЬ

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму,
Мукачівський державний університет, м. Мукачево, Україна

РОЗВИТОК КРЕДИТНИХ СПІЛОК В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Необхідною умовою ефективного управління інноваційною та інвестиційною діяльністю та стійкого розвитку суб'єктів господарювання є можливість використання в своїй діяльності позикових коштів. Зниження інвестиційної привабливості вітчизняної економіки, скорочення обсягів закордонних інвестицій, визнання деяких банків неплатоспроможними у зв'язку з економічною ситуацією та військовим станом в країні, спонукає до пошуку альтернатив фінансування господарської діяльності. Одним з можливих варіантів вирішення проблеми в умовах нестабільності зовнішнього середовища є ефективний розвиток кредитних спілок.

Переважає більшість операцій на фінансовому ринку проводиться банківськими установами, хоча альтернативою в наданні кредитів можуть виступати і небанківські фінансово-кредитні установи, тобто фінансові посередники. До небанківських фінансових установ належать страхові та фінансові компанії, кредитні спілки, ломбарди, довірчі товариства, інститути спільного інвестування, недержавні пенсійні фонди, лізингові та факторингові компанії [2].

Серед фінансових посередників, кредитні спілки займають вузьку спеціалізовану нішу. Вони виступають фінансовим механізмом, завдяки якому люди шляхом об'єднання своїх зусиль, ідей та коштів змогли отримати необхідні послуги значно дешевше, ніж якщо б кожен з них діяв самостійно.

Основним законом, який регулює діяльність даного типу небанківських фінансових установи є ЗУ «Про кредитні спілки».

Специфіка кредитної спілки та її відмінність від банківської установи у тому, що вона надає послуги власникам-клієнтам, які фінансують її діяльність. Крім цього, клієнти-власники самі управляють та контролюють діяльність своєї кооперативної установи.

Ще однією відмінною рисою є той факт, що з метою координації своєї діяльності, надання взаємодопомоги та захисту спільних інтересів кредитні спілки об'єднуються на добровільних засадах в асоціації та об'єднання. Наразі в Україні створені дві об'єднані кредитні спілки на базі членства в національних асоціаціях кредитних спілок: «Українська об'єднана кредитна спілка» (УОКС) на базі членства кредитних спілок у Всеукраїнській асоціації кредитних спілок та «Об'єднана кредитна спілка НАКСУ» (ОКС НАКСУ) на базі членства кредитних спілок у Національній асоціації кредитних спілок України. Лише 70% кредитних спілок, які є членами відповідних національних асоціацій, приєдналися до об'єднаних кредитних спілок [1].

До ключових особливостей організації діяльності кредитних спілок в Україні слід віднести: невеликі, за розмірами членські внески; надання короткострокових позик; діяльність поширююся на невелике коло осіб – своїх членів, пайовиків; відсутність публічності; члени спілки - лише фізичні особи; в межах спілки членські відносини, а не клієнтські; взаємна відповідальність всіх членів спілки.

Кредитні спілки, як і банки та страхові компанії, належать до високо ризикових фінансових установ, оскільки вони здійснюють залучення коштів від її членів. Основними ризиками в діяльності кредитних спілок є: кредитний ризик, ризик ліквідності та операційний ризик.

І хоча наразі в Україні активи кредитних спілок порівняно із загальним обсягом активів банків є незначними (0,4%), такі установи обслуговують значну кількість членів та мають потенціал до подальшого зростання. Ринок кредитних спілок є досить концентрованим: частка п'яти найбільших кредитних установ становить 29,2% в активах. У кількісному вимірі переважну більшість становлять саме невеликі кредитні спілки: близько 80% кредитних спілок України мають активи менше 10 млн грн. [1].

Згідно проведеного аналізу розвиток кредитних спілок в Україні за досліджуваний період стримується рядом причин та проблем, основними з яких є:

- 1) консервативне законодавство, яке визначає обмежений перелік фінансових послуг, які кредитна спілка може надавати своїм членам, а також наявні обмеження в питанні потенційного кола їх членів, якими можуть виступати виключно фізичні особи;
- 2) недостатній рівень контролю за фінансовим станом;
- 3) проблеми виходу з ринку та відсутність механізму гарантування вкладів членів кредитної спілки;
- 4) проблеми оподаткування, які пов'язані з суперечністю між положеннями Закону України «Про кредитні спілки», за яким кредитні спілки є неприбутковими організаціями, та податковим законодавством.

Воєнний стан на території України у зв'язку з військовою агресією росії, зумовив появу нових викликів для належного функціонування кредитних спілок, в тому числі:

- війна змінила попит на фінансові послуги та його структуру;
- небанківські фінансові установи мають обмежений доступ до зовнішніх ринків через зниження довіри інвесторів до країни, яка залучена до військових дій;
- військові дії збільшили ризики втрати активів та зниження прибутковості по фінансових операціях;
- скоротилися можливості фінансування підприємств з боку зарубіжних інвесторів та міжнародних фін. установ, що призвело до певного дефіциту кредитних ресурсів [3].

Згідно з постановою № 24 Правління Національного банку України «Про регулювання діяльності фінансових установ», затвердженої від 26 лютого 2022 року кредитні спілки отримали право не видавати вклади за договорами про залучення строкового вкладу та нараховані проценти за цими вкладами до закінчення строку їх дії та не видавати додаткові пайові внески членам кредитної спілки в разі звернення про їх видачу. Також вони мають право встановлювати граничну суму видачі готівкових

грошових коштів у національній валюті України на добу на кожного члена кредитної спілки за умови дотримання обмеження у 100 тисяч гривень [5]. Такі обмеження відіграли значну роль у діяльності кредитних спілок України, оскільки вони не втратили можливість надавати послуги у повному обсязі, а отже і втратити суттєву частку доходів.

Частина спілок через воєнний стан стали банкрутами та були вимушені закритися і припинити свою діяльність. За даними НБУ у липні 2022 року на ринку залишилося 190 кредитних спілок (КС) із загальним обсягом активів близько 2 млрд грн, що на 31% менше, ніж на кінець лютого (275 спілок).

Станом на липень 2022 року близько 20 спілок знаходяться на окупованих територіях, 17 в зоні бойових дій, 24 фактично не можуть функціонувати. До того ж відсоток непрацюючих кредитів за перші 3 місяці війни зріс майже удвічі, а окремі спілки мають 85-90% простроченого кредитного портфеля.

Обсяг кредитного портфеля знизився на 6%. Рентабельність кредитних спілок дещо збільшилася за рахунок значного зниження вартості резервів, при цьому нерозподілений прибуток майже подвоївся, а обсяг депозитів та додаткових пайових депозитів продовжував знижуватися на 7% та 1% у квартал відповідно [4].

Наслідком такої ситуації стало суттєве скорочення розміру активів кредитних спілок.

Крім того наявне погіршення якості портфеля кредитних спілок у 2022 році, переважно більшість якого займає кредитування споживчих потреб (649,85 млрд грн.). Водночас кредитування витрат на будівництво та бізнесові потреби демонструють негативні тенденції за період 2019-2022 рр. Одночасно загальна частка прострочених кредитів більш ніж на 90 днів у 2022 році збільшилась вдвічі (з 14 % станом на 1 січня 2022 року до 28 % на 31 грудня 2022 року) [3]. Наслідком такої ситуації є зниження ліквідності кредитних спілок через що їхні члени намагаються вивести свої заощадження достроково, а це, відповідно, знижує портфель депозитів. Тому окремі кредитні спілки встановлюють заборону на дострокове повернення депозитів та виплату додаткових пайових внесків, що не сприяє розвитку цього сегменту та припливу нових ресурсів.

Разом з тим кредитні спілки в Україні, на нашу думку, мають потенціал для розвитку. Будучи фінансовими установами з унікальною бізнес-моделлю та місією, вони повинні бути забезпечені можливістю повнішою мірою реалізувати свої конкурентні переваги навіть в умовах воєнного стану. Це може бути реалізовано, зокрема, шляхом:

- розширення переліку послуг, які кредитні спілки зможуть запропонувати своїм членам (наприклад, обмін валют та окремі види платіжних послуг);
- надання можливостей кредитним спілкам права здійснювати надання послуг посередництва, зокрема у сфері страхування;
- підвищення доступності послуг кредитної спілки. Членами кредитної спілки повинні бути не лише фізичні особи, а і деякі юридичні особи (зокрема, фермерські господарства, кооперативи, професійні спілки, релігійні організації, об'єднання співвласників багатоквартирних будинків);
- упровадження нових більш ефективних інструментів підтримки ліквідності та платоспроможності окремих спілок у межах їх об'єднань.

Список використаних джерел:

1. Біла книга. Майбутнє регулювання кредитних спілок URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bila-kniga-maybutnye-regulyuvannya-kreditnih-spilok>.
2. Дереза В.М. Кредитні спілки в Україні: стан та перспективи розвитку. Науковий погляд: економіка та управління, №2 (78) / 2022. С. 104-109.
3. Кузєлев М. О., Стабіас С. М. Діяльність небанківських фінансових установ в Україні в умовах воєнного стану. Економічний вісник університету Випуск №58/ С/ 100-105.

4. Лопатчук О.П. *Розвиток кредитних спілок в умовах воєнного стану. Фінансово-кредитні системи: проблеми теорії і практики [Електронний ресурс] : тези доп. Всеукр. студ. наук.- практ. інтернет-конф. (Київ, 18 листоп. 2022 р.) / відп. ред. І. А. Аванесова. Київ : Держ. торг.-екон. у-т, 2022. С.69-71.*

5. *Національний банк врегулював діяльність кредитних спілок на період дії воєнного стану. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-vregulyuvav-diyalnistkreditnih-spilok-na-period-diyi-voynnogo-stanu>.*

УДК 911.3:30/33 (477.8)

ОЛЬГА ЛЮБИЦЕВА

доктор географічних наук, професор,
професор, завідувачка кафедрою країнознавства та туризму
Київський національний університет ім. Т.Г. Шевченка, м. Київ, Україна

СЕРГІЙ СИРОВЕЦЬ

кандидат географічних наук, доцент
доцент кафедри країнознавства та туризму
Київський національний університет ім. Т.Г. Шевченка, м. Київ, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ТУРИЗМІ

Сучасний туризм вступив у такий етап свого розвитку, в якому інформація та її своєчасна передача відіграють визначальну роль у всіх сферах туристичної діяльності, при цьому саме сучасні інформаційні технології в туризмі стають найважливішим фактором економічного зростання галузі. Сучасні системи ведення геопросторового аналізу неможливо уявити без всебічного та різноматичного інформаційного забезпечення. Нині розв'язання завдань забезпечення інформаційного забезпечення геопросторового аналізу полягає в інтеграції або поєднання міждисциплінарного інформаційного середовища з геоінформаційною системою та в необхідності розробки засобів забезпечення загального трансдисциплінарного онтологічного представлення семантики, що забезпечить можливості зберігання, обробки та доступу до його різномірних об'єктів та інформаційних одиниць.

Наукові дослідження щодо визначення основних сфер використання інформаційних систем і технологій у сучасному туристичному бізнесі здійснювали такі українські та іноземні вчені, як В. Бочарніков, О. Іванова, В. Гуляєв, М. Жукова, І. Зорін, І. Калашников, В. Квартальнов, Р. Кожухівська, С. Мельниченко, Г. Михайліченко, М. Робсон, О. Тоффлер, Ф. Уллах, М. Хайдеггер та інші. Враховуючи швидкий розвиток та динамізм інформаційних технологій, невизначеність ступеня їхнього впливу на ефективність провадження туристичної діяльності, актуальним є здійснення постійних досліджень у цьому напрямі.

Інформаційно-технічний прогрес є сьогодні не тільки головним фактором забезпечення ефективного функціонування туристичного ринку, але й найважливішою умовою процесу його стійкого розвитку. Пріоритетна увага має бути приділена саме сучасним інформаційним технологіям, які завдяки своїм унікальним властивостям будуть активно сприяти динамічному розвитку усіх секторів туристичного ринку.

Глобальна економіка розширяє просторові та часові параметри діяльності туристичного бізнесу як реального сектора національної економіки за рахунок створення нових інформаційних туристичних продуктів. Формується новий сектор економіки – віртуальний, у якому туристичні компанії і споживачі туристичних послуг інтерактивно взаємодіють за допомогою Інтернету, який став своєрідним віртуальним посередником.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>